

Wielkie Muzeum. Jubileusz 50. odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie

Decyzja o odbudowie była oczywista, ale powód, dla którego nie chciano odbudować Zamku, był w istocie taki sam, jak przyczyna zniszczenia przez Niemców. Zamek był i jest nadal symbolem polskiej państwowości, wielkiej historii i suwerennego niepodległego Państwa... – powiedział prof. dr hab. Wojciech Fałkowski, dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie.

W 2021 roku obchodzimy jubileusz 50-lecia podjęcia decyzji o odbudowie gmachu. Pragniemy przywołać emocje z tamtego czasu, wrócić do złożonej historii restytucji Zamku, przypomnieć wagę tak bezprecedensowego przedsięwzięcia, które spowodowało, że Zamek wraz ze Starym Miastem w Warszawie został wpisany w 1980 roku na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Obchody jubileuszu zaplanowane zostały na 4 lata, od 2021 do 2024 roku, kiedy przypada 50. rocznica oddania gmachu w stanie surowym oraz 40. rocznica udostępnienia Zamku publiczności. W 2024 roku mamy nadzieję zaprezentować nowy wystrój Sali Tronowej oraz wystawę prac Władysława Hasiora, którego dzieła pokazywane były pokazywane w pustych jeszcze i surowych salach odtwarzanego Zamku.

Patronat Honorowy nad obchodami rocznicy objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, **Andrzej Duda**.

Inauguracja online jubileuszu, zorganizowana **26 stycznia** 2021 roku, odwołała się do pierwszego posiedzenia Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie, które odbyło się dokładnie pół wieku temu. Oto link do transmisji: <https://youtu.be/ltnlflhncho>.

W spotkaniu wzięł udział prezes Rady Ministrów, **Mateusz Morawiecki**, który w swoim wystąpieniu powiedział m.in.

(...) W polskich sercach nigdy nie zgasła nadzieja na odbudowę Zamku Królewskiego. Na odbudowę Polski po zgliszczach II wojny światowej. Wreszcie – na odzyskanie niepodległości. Odbudowę Zamku Królewskiego zawdzięczamy przede wszystkim narodowi polskiemu. Wspaniałym ludziom, którzy nie dali umrzeć sprawie polskiej. Kiedy proces odbudowy Zamku rozpoczął się po 32 latach, których rytm wyznaczał czas żałoby po wielkiej hekatombie (którą zgotowali nam najeźdźcy – w szczególności niemieccy, ale też i sowieccy), te serca biły coraz bardziej w rytm nadziei na odbudowę, na zrzucenie z siebie tego jarzma niewoli, zgliszcz i zniszczeń (...).

W uroczystości uczestniczył także **prof. Piotr Gliński**, wiceprezes Rady Ministrów, minister kultury, dziedzictwa narodowego i sportu, przewodniczący Komitetu Honorowego Obchodów Jubileuszu, który powiedział m.in.:

(...) To była decyzja ówczesnych władz państwowych, ale decyzja, która została przejęta i upodmiotowiona przez polskie społeczeństwo i polski naród, który od czasu zniszczenia Zamku czekał na jego odbudowę, chciał tej odbudowy i ją zrealizował. Zamek Królewski w Warszawie jest zwornikiem polskiej tożsamości tak, jak Zamek

Królewski na Wawelu, tak, jak Katedra Gnieźnieńska, jak klasztor jasnogórski. Jest symbolem polskiej państwowości i polskiej wspólnotowości. Myślę, że dalej jest tym symbolem i jesteśmy dumni, że tak pięknie się rozwija (...)

W inauguracji jubileuszu wzięli udział również przedstawiciele:

- **Mecenasa Zamku – KGHM Polska Miedź**

*KGHM na co dzień buduje siłę branży metali nieżelaznych i polskiej gospodarki. Ale jako strategiczna spółka Skarbu Państwa czujemy także odpowiedzialność za budowę pamięci o polskim dziedzictwie narodowym. Chcemy być firmą, która wydobywa na powierzchnię pamięć o naszej przeszłości i tradycji. Dlatego też od 2019 roku jesteśmy mecenasem Zamku Królewskiego w Warszawie, który zajmuje szczególne miejsce w historii Polski. Jego zbiory są wśród najcenniejszych obiektów polskiego dziedzictwa narodowego, a budynek odbudowany po II Wojnie Światowej stał się symbolem naszej siły i determinacji. To symbol polskich dokonań, waleczności i wartości, ale zarazem symbol wielkich trudów, jakie stawały się naszym udziałem, zwłaszcza w minionym wieku – powiedziała **Katarzyna Kreczmańska-Gigol**, Wiceprezes Zarządu KGHM Polska Miedź S.A.*

- **Partnera strategicznego – Totalizatora Sportowego.:**

*65-lecie Totalizatora Sportowego oraz 50-lecie odbudowy Zamku to nasze wspólne wielkie chwile. Powstał 65 lat temu, aby wspierać polski sport, ale nie pozostaliśmy obojętni wobec potrzeby odbudowy dawnej rezydencji królów Polski. W 1971 roku Totalizator Sportowy zorganizował dodatkowe zakłady, z których cały dochód był przeznaczany właśnie na ten cel. Jesteśmy dumni, że każdy grający miał swój wkład w zachowanie tego bezcennego dziedzictwa – powiedział **Olgierd Cieślik**, Prezes Zarządu Totalizatora Sportowego.*

Partnerami jubileuszu są: **UNESCO, PKN ORLEN, NBP i Poczta Polska.**

*W naszej historii znajdziemy wiele miejsc, które w swoim znaczeniu i symbolice zawierają ważny przekaz o trwaniu naszej państwowości. Zamek Królewski w Warszawie od XVI wieku godnie reprezentował majestat Najjaśniejszej Rzeczypospolitej będąc siedzibą króla oraz Sejmu. Tragiczna historia Zamku w czasie II wojny światowej – bombardowanie w pierwszych dniach września 1939 r., dewastacja w okresie niemieckiej okupacji, a ostatecznie wysadzenie murów po Powstaniu Warszawskim nie usunęły z naszej pamięci tak cennego znaku dumy narodowej. Decyzja o odbudowie Zamku Królewskiego była wynikiem solidarnej presji obywateli naszego kraju, którzy w ten sposób bronili najcenniejszych pamiątek naszej państwowości przed komunistycznym planem tworzenia nowej historii. Solidarność w pielęgnowaniu dziedzictwa narodowego jest jednym z naczelných zadań kolejnych pokoleń Polaków. To dzięki tak głęboko wpojonej odpowiedzialności za pamięć zbiorową możliwe było ponad sto lat temu odzyskanie niepodległości z jej szczególnym znakiem jakim był własny pieniądź – złoty. Odbudowany Zamek Królewski jest znów jednym z naczelných symboli Warszawy i Polski oraz świadczy, podobnie jak nasza waluta - złoty o naszym szacunku do pracy przodków. Narodowy Bank Polski z uznaniem odnosi się wszystkich, którzy przyczynili się do odbudowy oraz dbają o blask siedziby Królów – powiedział **prof.***

Adama Glapiński, prezes Narodowego Banku Polskiego.

Do ważniejszych inicjatyw upamiętniających rocznicę należy **wystawa w Galerii Plenerowej Ogrodów zamkowych** *Odrodzony z ruin. Jubileusz Zamku Królewskiego w Warszawie*, stanowiąca podziękowanie dla członków Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Zamku, projektantów, rzemieślników, artystów, budowniczych, darczyńców i wszystkich, którzy wspierali przedsięwzięcie odbudowy.

Sentymentalnym nawiązaniem do niezwyklej społecznej ofiarności stanie się ekspozycja historycznej skarbonki na Dziedzińcu Wielkim. Będzie tu też można obejrzeć wystawę ukazującą historię społecznego ruchu odbudowy Zamku.

Spektakularnym zaś przypomnieniem pełnej emocji, burzliwej historii jednego z najważniejszych gmachów Rzeczypospolitej był pokaz ośmiu archiwalnych zdjęć, poczynawszy od płonącej wieży 17 września 1939 roku, poprzez widok ruin Zamku z Kolumną Zygmunta z 1945 roku, do odbudowanego gmachu z 1976 roku, które były wyświetlane od 26 stycznia do 14 lutego 2021 r. na fasadzie Zamku od strony placu Zamkowego i od strony trasy W-Z. od godz. 17.00 do 24.00.

Tragiczne losy Zamku i nie mniej burzliwe losy decyzji politycznych związanych z jego odbudową są motywu przewodnim naszej oferty edukacyjnej. Będzie to okazja dla dzieci, młodzieży i dorosłych do pogłębienia wiedzy o przeszłości, ale także refleksji nad wagą dóbr kultury jako istotnego elementu tożsamości narodu polskiego z woli którego Zamek Królewski odbudowano.

Symboliczne odwołanie się przeszłości do przyszłości stanowić będzie także monumentalna rzeźba Igora Mitoraja – „Ikarja”, prezentowana na Dziedzińcu pałacu Pod Blachą.

W czasie inauguracji obchodów po raz pierwszy zostanie wykonany fragment suitu Zamek, skomponowanej specjalnie z okazji rocznicy przez Michała Lorenca, który będzie zapowiedzią pełnego utworu, poprzez który kompozytor „muzyką opowie o historii Zamku”.

Inauguracji jubileuszu towarzyszy emisja przez Poczta Polską okolicznościowej kartki pocztowej wraz ze znaczkiem.

Zamek Królewski w Warszawie, symbol państwa polskiego, grabiony i sukcesywnie niszczony, wysadzony został w powietrze przez wojska niemieckie we wrześniu 1944 roku. Po wielu latach niepewności o losy budowli i długim okresie wstrzymywania odbudowy przez władze komunistyczne, decyzja o rekonstrukcji gmachu spotkała się z ogromnym entuzjazmem społeczeństwa.

W styczniu 1971 r. powołano Obywatelski Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego, który skierował apel do rodaków:

W tym wielkim dziele nie może zabraknąć nikogo, kto czuje i myśli po polsku. Odbudujemy Zamek własnymi środkami zebranych przez społeczeństwo i naszą wspólną pracą. Spotkał się on z natychmiastową, spontaniczną reakcją milionów Polaków w kraju i za granicą. Na specjalnie utworzone konto zaczęły napływać wpłaty. W dwa miesiące po rozpoczęciu zbiórki, znajdowało się na nim już 27 mln złotych. Pieniądze przynoszono też wprost do biura komitetu, często też

ofiarowywano biżuterię i rodzinne pamiątki. Datki i drobne precjoza wrzucano również do skarbonek rozstawionych w całej Polsce.

Z ogromnym entuzjazmem wiosną 1971 roku przystąpiono do prac społecznych, związanych z przygotowaniem terenu budowy. Zaś w symbolicznym dniu – 17 września 1971 roku, bez zgody władz, uroczyście położono pierwszą cegłę. Już w lutym 1973 roku nad Zamkiem pojawiła się pierwsza wiecha, a w lipcu 1974 r. montażem zegara i hełmu na Wieży Zegarowej zakończono pierwszy etap odbudowy – oddanie bryły w stanie surowym. W kolejnych latach prowadzono żmudne prace nad odtworzeniem historycznych wnętrz.

Do zamkowych komnat powróciły ocalone zbiory sztuki oraz setki uratowanych w czasie wojny detali architektonicznych. Dzięki pełnej oddania pracy i niezwykłemu poświęceniu wszystkich zaangażowanych w dzieło restytucji, możemy dziś podziwiać oryginalne fragmenty pieczołowicie wkomponowywane w odtworzone wnętrza. To bezprecedensowe dzieło na zawsze związane zostało z trudnymi do przecenienia inicjatywami prof. Stanisława Lorentza, prof. Jana Zachwatowicza oraz prof. Aleksandra Gieysztora

31 sierpnia 1984 roku Zamek uroczyście udostępniono publiczności. Kontynuację dzieła odbudowy rezydencji królewskiej stanowiły w następnych latach takie przedsięwzięcia, jak: rewitalizacja Arkad Kubickiego (2009 r.), remont i aranżacja wnętrza pałacu Pod Blachą (2011 r.) oraz rekonstrukcja Ogrodów zamkowych (2019 r.)

Ponieważ – jak sądzimy – wielu ludziom, tak Polakom, jak i gościom z zagranicy, fakt zniszczenia Zamku oraz jego odbudowa zatarły się w pamięci, w trakcie obchodów chcielibyśmy przypomnieć, jak bardzo prace przy restytucji jednoczyły Polaków, pokazać skalę społecznego zaangażowania oraz ofiarności, która przekroczyła najśmielsze oczekiwania. Pragniemy też uhonorować osoby, dzięki którym Zamek powrócił do życia.

W trakcie obchodów jubileuszu, ze zdwojoną energią chcemy przystąpić też do realizacji projektu związanego z ukończeniem dekoracji hafciarskiej Sali Tronowej. Projektu niezwyklej wagi, wymagającego nie tylko wysokich nakładów finansowych, ale przede wszystkim najwyższych umiejętności i kunsztu od zespołu Pracowni Konserwacji Tkanin Zamku Królewskiego w Warszawie, który podjął się tego trudnego zadania.

Przypomnijmy, że owa dekoracja została zamówiona w roku 1785 przez króla Stanisława Augusta w firmie Camille Pernon et Compagnie z Lyonu. Zlecenie, którego głównym motywem było 86 haftowanych srebrem orłów, zrealizowano w całości w roku 1786. Sala Tronowa zyskała w ten sposób niezwyklej wygląd, którego najważniejszym walorem było hafciarskie dzieło najwyższej klasy, które przydało jej szczególnego ładunku emocjonalnego i symbolicznego. Niestety – wspomniana dekoracja w części zaginęła, a w części została zniszczona w wyniku burzliwych losów naszego kraju od schyłku XVIII w., aż po czasy drugiej wojny światowej. Po odbudowie Zamku, dzięki staraniom ówczesnego dyrektora, prof. Aleksandra Gieysztora, w roku 1991 odnaleziono jedyny znany egzemplarz oryginalnego orła z zaplecka tronu, co stało się asumptem do podjęcia decyzji o rozpoczęciu prac nad rekonstrukcją wystroju Sali Tronowej. Od tego czasu odtworzono 86 orłów i wszystkie wąskie bordiury dekorujące płyciny ścienne. Dzięki wieloletnim badaniom w roku 2018 zrekonstruowano projekt dekoracji lyońskiej, wraz z jej zaginionymi elementami, co umożliwia dalsze prace rekonstrukcyjne nad ostatnim tronem niepodległej Rzeczypospolitej.

Zależy nam również na tym, by w ramach jubileuszu zrealizować zamierzenia związane z

obecnym funkcjonowaniem Zamku – wzbogacić kolekcję dzieł sztuki i ukończyć program inwestycyjny dotyczący zamkowego kompleksu. Polegać on będzie na realizacji nowego zagospodarowania Ogrodów zamkowych wraz z aranżacją przyszłej przestrzeni wystawienniczo-magazynowej.

NAJBLIŻSZE WYDARZENIA ZWIĄZANE Z JUBILEUZEM >

25 lutego 2021 r. – *Odbudowa niedokonana. Walka o decyzję o odbudowie Zamku Królewskiego w Warszawie w latach 1945 – 1970* wykład z cyklu Jubileusz - Śladami odbudowy

15 marca 2021 r. – *Najcenniejsze dary na rzecz Zamku Królewskiego* - webinarium z cyklu Jubileusz Zamku Królewskiego

20 marca 2021 r. – Spotkanie z cyklu Na Zamek z piosenką. Polskie przeboje okresu odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie

25 marca 2021 r. – *Odkrywamy, co niewidoczne. Co ujawniły prace archeologiczne prowadzone w czasie odbudowy na terenie Zamku Królewskiego i placu Zamkowego w Warszawie?* wykład z cyklu Jubileusz - Śladami odbudowy

10 kwietnia 2021 r. – Spotkanie z cyklu Na Zamek z piosenką. Polskie przeboje okresu odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie

19 kwietnia 2021 r. – *Konserwacja dzieł sztuki* - webinarium z cyklu Jubileusz Zamku Królewskiego

22 kwietnia 2021 r. – *Dobra ocalone. Co uratowano ze zniszczonego w czasie II wojny światowej Zamku Królewskiego w Warszawie?. Jak i gdzie ukrywano zbiory zamkowe?* wykład z cyklu Jubileusz - Śladami odbudowy

---

WIĘCEJ INFORMACJI #JubileuszZamku >

Wstęp wolny dla Darczyńców Zamku Królewskiego w Warszawie >

Cykl wykładów "Jubileusz- Śladami odbudowy"

Cykl webinarium "Jubileusz Zamku Królewskiego"

Oferta edukacyjna dla szkół z okazji Jubileuszu 50. odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie>

Kalendarium >

Pamiętki przygotowane z okazji Jubileuszu>

Filmy związane z Jubileuszem>

Plany Zamku Królewskiego w Warszawie w 2021 roku >

Wystawa plenerowa "Odrodzony z ruin. Jubileusz Zamku Królewskiego w Warszawie" >

Na Zamek z piosenką. Polskie przeboje okresu odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie
Cykl comiesięcznych spotkań artystyczno-muzycznych >

GALERIA ZDJĘĆ >

Fotogaleria: Montaż skarbonki na Dziedzińcu Wielkim, 21 stycznia 2021 r.

Fotogaleria: Montaż plenerowej wystawy, 21 stycznia 2021 r.

Fotogaleria: Inauguracja Jubileuszu, 26 stycznia 2021 r.

Fotogaleria: Iluminacja na fasadzie Zamku. 26-31 stycznia 2021 r.

Jubileusz Zamku Królewskiego
w Warszawie

Patronat Honorowy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy

ORGANIZATORZY

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Organizacja Narodów
Zjednoczonych
dla Wychowania,
Nauki i Kultury

50. rocznica odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie

Obchodzona pod auspicjami UNESCO

MECENAS

PARTNER STRATEGICZNY JUBILEUSZU

PATRNERZY JUBILEUSZU

PATRONI MEDIALNI

ams

STOLICA

MÓWIĄ WIEKI

LAVIE

- [FOLDER.pdf](#) (5.5 MB) -